

Dkt. Marv Wilson, Manabii, Kipindi cha 20, Obadia, Sehemu ya 2, Habakuki

© 2024 Marv Wilson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Huu ni kipindi cha 20, Obadia, Sehemu ya 2, na kisha Habakuki.

Sawa, niko tayari kuanza.

Tuombeane, tafadhali. Baba yetu, tunapokaribia mwisho wa wiki hii ya masomo, tunaomba nguvu na umakini tunaohitaji leo ili kufanya kazi yetu vizuri na kufikiri vizuri. Tunatambua kwamba tuna maarifa mengi yanayotupwa ndani ya kipindi kigumu sana cha wakati.

Tusaidie katika mchakato wa kupanga tunachosikia. Tusaidie kuhifadhi vitu vyenye thamani ya milele na kujua tofauti kati ya kupita mitindo ya kitheolojia. Tusaidie tuweze kuelewa neno lako kwa usahihi tunapojifunza.

Tunajua hili ni jukumu la maisha yote. Asante kwa kazi uliyoianza ndani ya kila mmoja wetu, na tunaomba msaada wako leo, ili siku hii tupate ushindi mdogo maishani mwetu. Tutakapoweka kichwa chetu kwenye mto, tutajisikia vizuri. Labda tutahisi kama Yakobo. Ulikuwa mahali hapa, ingawa huenda hata tusitambue. Ninaomba hili kupitia Kristo Bwana wetu. Amina.

Sawa, nataka tu kufupisha mambo kadhaa kutoka kwa kitabu chetu kidogo cha Obadia kisha niendeleo hadi Habakuki. Acha nikutie moyo usome kitabu cha Rabi Harold Kushner, When Bad Things Happen to Good People.

Kitabu hicho ni jaribio katika ulimwengu wa kisasa la mtu ambaye nimewahi kuwasiliana naye. Kitabu hicho mara moja kikawa kitabu kinachouzwa zaidi duniani kote alipokuwa akipambana na kifo cha mwanawe mwenyewe, Aaron, ambaye alifariki akiwa mzee aliyepooza akiwa na umri wa miaka 14. Alifariki kutokana na ugonjwa adimu sana ambao huenda unaathiri mtu mmoja kati ya watu milioni nane, madaktari wanasema, unaoitwa progeria.

Geras inamaanisha mzee kwa Kigiriki au mzee. Progeria inamaanisha uzee ulioendelea, ambapo mfumo wako wote unaharakishwa. Hilo lilikuwa tukio la kushangaza sana kulipitia, ambalo lilimlazimisha rabi kuuliza swali wakati mwanao kijana anapokufa kwa njia hiyo, swali lako ni, nilifanya nini kibaya? Kwa nini mimi? Kwa nini familia yangu? Mungu yuko wapi? Tuliomba.

Kwa nini mambo mabaya huwapata watu wema ni jina alilobuni. Ingawa kuna theolojia fulani katika kitabu hicho, kwa kweli, msingi wa theolojia ya kitabu hicho,

natumai utaipinga kwa sababu inahitaji kupingwa. Hata hivyo, kuna mambo mengi ya kichungaji yenye ufahamu katika kitabu hicho ambayo unaweza kutumia kwa ufanisi, pamoja na maswali mengi sana anayouliza kuhusu tatizo hili la uovu miongoni mwa watu wenye haki.

Hiyo ndiyo mada ya Habakuki, ambayo ni theodicy—uwepo wa Mungu, wema na haki ya Mungu katika ulimwengu uliochanganyikana. Tunawezaje kumwamini Mungu huyo mwema, wa haki, mwenye upendo na huruma wakati maisha yote yanaonekana kuporomoka? Na zaidi ya hayo, kwa nini tupigwe teke ikiwa sisi ni watu wa Mungu mwenyewe? Kwa nini tusimhukumu mtu mwingine? Katika ngazi ya kitaifa, watu wa Mungu walikuwa wakiuliza swali hili katika nyakati za Agano la Kale.

Ayubu aliuliza kwa msingi wa mtu binafsi, toleo lingine la theofania. Habakuki aliuliza kwa ajili ya taifa, ambalo lilikuwa na matatizo yake binafsi, lakini kwa nini wahukumiwe na taifa lenye dhambi zaidi kuliko wao? Yaani, kwa nini tunastahili 586? Kwa nini isiwe mtu mwingine? Sawa, kwa hivyo nitafanya kazi mbele juu ya hilo. Kwa muhtasari wa mambo machache kuhusu Obadia na masomo machache, nitatoa utangulizi, sehemu ya mwisho, kwa Obadia na Habakuki.

Kama tulivyosema katika sehemu ya kwanza, Obadia alihisi salama sana, hawezi kuingilika, na yuko juu, akiwa kwenye miamba iliyo mashariki mwa Araba. Tena, Araba ni bonde hili kavu la maili 90. Ukiendesha gari hapa upande wa Israeli, unaweza kuona mtaro mkubwa ardhini.

Unaweza kufikiria akilini mwako kwamba hapo awali kabla ya barafu kutua, mfereji huu wote uliunganishwa na maji. Aina 43 za samaki zipo hapa katika Bahari ya Galilaya, ambazo hazipatikani na wataalamu wa ichthyologists katika maji mengine yoyote duniani. Na inaonekana kwamba wakati haya yote yanapotua na unapata gumzo hili hapa, ni ufa mkubwa katikati ya dunia.

Tunapata baadhi ya miamba hii mizuri, hasa, mahali hapa kwenye ramani hapa panapoitwa Sela, SELA, ambapo papo hapo. Sela. Sela ni neno la Kiebrania linalomaanisha mwamba au mwamba wenye miamba, ambalo linatokana na Kigiriki kama Petra.

Ndiyo maana unaijua leo kama Petra. Kwa hivyo, hapa ndipo Waedomu walipokuwa, mashariki mwa Araba, kusini-mashariki mwa Bahari ya Chumvi. Kwa hivyo, hapa ndipo eneo hili lilipo.

Na usemi huu, ingawa unaruka kama tai, unapatikana hapa katika mstari wa 4, ingawa hata wewe huweka kiota chako kati ya nyota. Kwa hivyo, ushairi hapa unaonyesha watu ambao wako salama sana. Hakuna mtu atakayetuangusha.

Mungu anasema nitakushusha. Kwa hivyo, kiburi cha mataifa mbele ya Mwenyezi ni mojawapo ya mada za kitabu hiki kidogo. Kuna mtu mmoja tu katika maandiko anayepata neno la mwisho, na si Edomu.

Na yeyote anayemkataa Mungu aliye hai, Mungu hatimaye atawaangusha. Kwa hivyo, mada ya kiburi ni moja. Kisha katika mashtaka ya Edomu baada ya uharibifu wa Edomu yanapaswa kukamilika katika mistari inayoanzia 5 hadi 9, ikiwa watu wataiba zabibu, wataiba tu kiasi wanachoweza kubeba na kuacha baadhi.

Lakini ninyi ni kama watu wanaokuja kuchuma zabibu na kusafisha kila zabibu iliyobaki. Kwa hivyo, ni ushindi kamili, kama Bruins walivyowashinda Wakanada jana usiku 7-0. Hiyo ilikuwa idadi kubwa ya ukamilifu, 7. Uharibifu kamili.

Sawa, huna shida na mchezo mdogo na theolojia. Huo ni mchanganyiko mzuri. Sawa, kwa hivyo uharibifu wa Edomu utakuwa kamili.

Hata washirika ambao wangeweza kuwategemea, watu waliokuwa wakila mkate nao, mfano wa usemi kwa ajili ya urafiki. Watu hao unaweza kuwategemea. Hata wao watawageuka.

Hamas, mstari wa 10, unyanyasaji uliotendewa ndugu yako Yakobo ndiyo sababu utakatiliwa mbali. Kwa sababu ulisimama kando. Manusura wetu wa Mauaji ya Kimbari ya Wayahudi mara nyingi huzungumzia watu ambao walikuwa waathiriwa.

Pia wanazungumzia waathiriwa au wahusika wa uhalifu huu. Lakini pia, kuna waliosimama. Na waliosimama ni wagumu sana kwa manusura wa Mauaji ya Kimbari.

Watu ambao walisimama na kutazama uovu ulipotendeka. Na nadhani kama kuna ujumbe unaoendelea tunaouona kutoka kwa mauaji mengi ya halaiki ambayo tumekuwa nayo katika ulimwengu wa kisasa, ikiwa ni pamoja na Waarmenia, Hitler alisema, ni nani anayewakumbuka Waarmenia? Sasa, Waarmenia walipoteza watu wao milioni moja na nusu. Mke wangu ni nusu Mwarmenia, na tuna mashahidi katika familia yake.

Watu ambao hawakutaka kukimbia, ambao walisimama kwa ajili ya imani yao. Lakini Hitler alipoingia madarakani, ilikuwa miaka 30 tu baada ya mauaji ya halaiki ya Armenia. Hitler anasema, ni nani anayewakumbuka? Na kwa hivyo aliwaua watu milioni 11, Wayahudi milioni 6 na wasio Wayahudi milioni 5.

Mfano wa Obadia hapa ni, usiwe mzembe kwa ndugu yako. Ndugu yako anapokusaidia, fanya jambo. Kutojali uovu, Abraham Joshua Heschel alisema, mwandishi wa moja ya vitabu vyako vya kiada.

Kutojali uovu ni jambo la siri zaidi kuliko uovu wenyewe. Kwa hivyo, ulijitenga. Hata moja ya Zaburi inaelewa kiitikio hiki kwa maneno mengi.

Na ni Zaburi 137, mstari wa 7. Kumbuka Zaburi hiyo inayoanza, Kando ya maji ya Babeli ndipo tulipoketi na kulia tulipokumbuka Sayuni. Inasema katika mstari wa 7, Kumbuka, Ee Bwana, siku ya Yerusalemu dhidi ya Waamoni, Jinsi walivyosema, Uinue, Uinue, hata misingi yake. Kilio chao cha kulipiza kisasi.

Kwa hivyo, kusimama mbali. Na mstari ya 1, 2 hadi 1, 4. 12 hadi 14. Hukupaswa kumfurahia ndugu yako na kushiriki katika anguko lake.

Maneno mengine machache. Tumetumia neno Petra. Lilibadilishwa kuwa Petra baada ya Wanabatae kuingia katika eneo hilo.

Edomu, tulisema, alikuwa Esau. Na unaelewa msemo: Esau anatoka, Admoni, maandishi ya Kiebrania yanasema, mwekundu, mwekundu kwa rangi. Na kwa sikio la kale, Admoni, na Edomu.

Zinasikika sawa. Kwa hivyo, Esau ndiye baba wa Waedomu. Pia nilimtaja Herode alikuwa Mwedume.

Na utaona hapa eneo moja kwa moja kusini mwa Yuda. Na ukikumbuka ni kabila gani lililoishi moja kwa moja kusini mwa Yuda, Na kwa kweli lilingizwa na Yuda. Unakumbuka hilo lilikuwa nini? Jina lake linakuwa jina maarufu zaidi kwa mvulana katika karne ya kwanza.

Kama ungekuwa Myahudi. Hapana? Karibu? Simeoni. Vizuri.

Ndiyo, kulingana na Yoshua, Simeoni aliishi kusini mwa Yuda. Yuda, ikiwa kabila lenye nguvu, kimsingi ilimchukua Simeoni. Lakini 22% ya watoto Wayahudi katika karne ya kwanza waliitwa Shimoni.

Simeoni, Shimoni, ni jina lile lile. Tunajua hilo kutokana na masanduku ya mifupa, majina yaliyoandikwa kwenye masanduku ya mifupa kutoka kwa maandishi ya karne ya kwanza.

Maandishi ya makaburi na vifaa vingine. Kwa hivyo, ni jina la kawaida sana. Na hili ndilo eneo ambalo Simeoni aliishi.

Ikajulikana kama Idumea. Sasa, Waedomu waliishiaje kuvuka hadi ng'ambo ya pili? Mambo mengine machache tu. Mojawapo ya miji ya Edomu niliyoitaja ilikuwa mji ambao Mika anatoka.

Moresbeth , au Moresbeth Gath kama inavyoitwa wakati mwingine. Au baada ya neno Moresbeth kuwa Kigiriki kutoka kwa Kiebrania, likawa Tel-Marisa. Unaenda Shefela katika eneo hili leo, ni Tel-Marisa.

Na kundi zima la mapango hayo yana vyungu vya Waedomu au Waedomu . Hii inatoa ushahidi kwamba Waedomu hawakubaki mashariki mwa Araba, lakini kwa kweli walihamia katika eneo hili kusini mwa Yuda. Kwa hivyo, kitabu hiki kidogo, kwa namna fulani, kinaakisi uzoefu wa kuanguka kwa ufalme wa kusini mwaka wa 586.

Na kile ambacho Waedomu walikuwa wakiwafanyia Wayakobo . Mlima Seiri ulikuwa mmojawapo wa miji yako mikuu ya Edomu. Na Biblia, katika mijadala yake kadhaa kuhusu Edomu, inajumuisha neno Mlima Seiri.

Sasa acha niseme maneno machache kati ya haya. Nilitaja Wanabateani. Nilitaja haya yote hapa chini.

WaNabatea walikuwa watu walioingia na kutimiza unabii huu wa aina yake na kuwafukuza Waedomu na kuwaangamiza. WaNabatea walikuwa kabila la Waarabu la kuhamahama ambalo liliteka Edomu ama mwishoni mwa karne ya 6 au katika karne ya 5. Na hivyo, Waedomu ambao hawakuuawa walienda mashariki.

Waliishi huko kwenye mapango kusini mwa Yuda. Na hatimaye, wakati ambapo ufalme chini ya John Hyrcanus, aliyetawala 134-104 KK, mfalme wa Kiyahudi, ulishuka katika eneo hili, na alitaka kupanua nchi na kuwajumuisha Waedomu. Kwa hivyo, aliendelea na kampeni hii ya kutahiriwa kwa lazima.

Mfano mkubwa zaidi wa tohara ya kulazimishwa tulionao katika historia ya Wayahudi. Kwa hivyo, hii ililazimishwa, na akatafuta kuwalazimisha Waedomu hawa, hawa Waidumea, kukubali sheria ya Kiyahudi. Kwa hivyo ndivyo familia hii ya Herode Mkuu ilivyotoka katika ukoo wa Waidumea.

Hawakuwa Wayahudi wenye shauku. Wakati wa uasi wa Makabayo katikati ya karne ya 2, Yuda Makabayo, tena alikuwa na shauku kubwa ya kutoigeuza dini ya Kiyahudi kuwa ya Kiyunani. Hapana.

Na wengi wa Waedomu hawa waliathiriwa na mawazo ya kipagani. Na kwa hivyo, anaingia na kuwaua 20,000 kati yao, karibu 160. Kwa hivyo, haya ni baadhi ya matukio ya Waedomu katika karne zilizofuata kupinduliwa kwa nchi.

Mambo machache ya mwisho kuhusu simulizi. Baada ya kushughulika na mahususi, yaani uharibifu wa Edomu na sababu ya uharibifu wake, hasa ukosefu wake wa uhusiano mzuri na kaka yake, sasa lenzi ya kamera inaenea sana. Kile kilichokuwa kweli hasa kwa Waedomu, kwa hivyo sasa kitakuwa kweli kwa mataifa yote.

Kile ambacho tumekuwa tukikipata katika manabii, manabii huchanganya hukumu na ukombozi au ukombozi au tumaini kama mada mbili. Wanacheza moja dhidi ya nyingine. Baadhi ya watu hawawapendi manabii kwa sababu wanazungumza sana kuhusu hukumu.

Na kisha unafungua Agano Jipya na unamwona nabii mkuu zaidi aliyewahi kuishi, Yesu, ambaye anazungumzia zaidi kuhusu kuzimu na hukumu hata kuliko Paulo. Lakini anafanya hivyo katika utamaduni wa kinabii. Yesu ana maneno makali sana na maneno ya kuhukumu unaposoma Injili.

Sasa kama ilivyo katika Injili, unaweza kupotosha maneno hayo makali ya kuhukumu wakati Yesu anapozungumza kinabii na kuyaacha yaende kinyume na dhambi za kizazi chake. Au unaweza kuchukua maneno ya Yesu ya upole, upole, upendo, na huruma na kuyatumia tu. Ninasema manabii ni kesi ya majaribio kwa sababu ama unachukua enchilada nzima au hutachukua.

Kuna mkono wa Mungu wa kurekebisha unaopatikana katika Agano la Kale, lakini pia Shema inatukumbusha kwamba watu wa Mungu walikuwa na uhusiano wa imani na upendo naye, na waliitwa kumpenda Mungu kwa shauku kwa moyo wao wote, kwa roho yao yote, na kwa nguvu zao zote. Na manabii waliingilia jamii, wakileta karipio. Na kama Heschel anavyosema katika sura zake za ufunguzi, manabii wanapozungumza, wanatupeleka kwenye makazi duni, na wanapiga kelele kana kwamba ulimwengu wote ulikuwa makazi duni.

Kwetu sisi ni jambo dogo, ni kosa dogo katika biashara. Kwa manabii, ni janga lisiloweza kupunguzwa. Na hivyo lugha inauma.

Ina nguvu. Na ingawa ni ya kishairi wakati huo huo, haiiondoi uhalisia wake. Kwa hivyo, Edomu kwa namna fulani ndiyo maalum na sasa Mungu anasema hukumu juu ya dhambi za mataifa yote na ulimwengu mzima hatimaye unakuja.

Na kwa hivyo tunarudi kwenye mada ya Yom Yahweh katika mstari wa 15. Kwa maana siku ya Bwana iko juu ya mataifa yote. Sasa, anazindua mwishoni mwa kitabu mada hii ya ulimwengu wote ambayo Mungu atawahukumu watu wote kwa matendo yao.

Na kwa hivyo hapa ndipo dhana ya hukumu imepandwa. Kipimo kwa kipimo. Wajibu wa mwanadamu kwa vitendo.

Anawaambia mataifa, kama mlivyofanya, ndivyo mtakavyotendewa. Mstari wa 15. Yesu anajenga juu ya mada hiyo kwa unabii.

Usipowasamehe wengine, hutasamehewa. Pima kwa kipimo. Kama vile ulivyotenda sheria ya kulipiza kisasi, na kama umefanya uovu, utapokea uovu.

Toleo la kisasa la hili ni CS Lewis ambaye anasema katika kitabu chake The Great Talaka, mwishoni mwa wakati kuna aina mbili tu za watu. Na Mungu huamua ni aina gani kati ya hizo mbili za watu kwa maamuzi unayofanya. Uamuzi huamua hatima.

Na kwa hivyo unapojumlisha chaguzi zote ambazo watu hufanya, hufichua kama wamesema maisha yao yote, mapenzi yangu yatimizwe, au kama kimsingi yanajumlisha kusema, mapenzi yako yatimizwe. Na kwa hivyo, uamuzi, kwa namna fulani, huamua hatima. Matendo yako yatarudi kichwani mwako mwenyewe.

Kwa hivyo, kwa Lewis, ufunuo wa tabia ya mtu kwa muda mrefu husababisha mtu kutumia umilele. Ikiwa umeishi kwa njia fulani, basi matendo yako yatakurudia kweli. Yeye apandaye haki atavuna haki.

Kwa hivyo, kisha anasema, Esau, Waedomu walikuwa huko juu kwenye Mlimani wa Hekalu wakinywa pombe, wakasherehekea kifo cha ndugu yao. Anatumia mfano huo wa kunywa pombe kwenye mlima mtakatifu wa Mungu ili kuhama kutoka mfano huo maalum wa Waedomu na sherehe yao ya kifo cha Yakobo hadi ukweli kwamba mataifa yote yatakuwa hivyo. Mataifa yote duniani kote yatakunywa pombe na kuhisi athari zake.

Watayumbayumba, nao watakuwa viumbe visivyo na maana ukitaka. Watakuwa kama vile hawakuwepo. Lakini Mungu anarudi wakati huo ili kulainisha pai mwishoni.

Na tena, tunaona hili likiwa la kawaida kwa manabii. Isaya 1-39, tutajifunza Isaya katika sehemu ya mwisho ya neno. Hukumu.

Isaya 40-66. Faraja, tumaini, ukombozi, ukombozi. Tuliona hilo katika Amosi.

Mwisho wa Amosi ulikuwa mzuri. Tunarudi nyumbani. Hema la Daudi litarejeshwa.

Tuliona hilo mwishoni mwa Yoeli. Utetezi. Mataifa yaliyotenda vibaya yatahukumiwa.

Lakini Mungu atawakumbuka walio wake hata katikati ya haya yote na kuwathibitisha tena katika upendo wake. Mwisho wa Obadia. Mtu mwenye nguvu sana.

Mstari wa 18, nyumba ya Yakobo itakuwa moto na nyumba ya Yusufu itakuwa mwali wa moto. Kwa hivyo, anachosema ni kwamba watu wa agano la Mungu, kama ilivyokuwa, watakuwa mwenge. Na ni nani atakayechomwa mwishowe? Nyumba ya Esau inawakilishwa na makapi.

Nao hawataangamizwa bila manusura. Sasa, mada ya kuvutia katika Maandiko, hasa katika manabii, ni kwamba Mungu hushughulika kila wakati na kuhifadhi mabaki watakatifu. Kinyume chake ni Esau.

Hakutakuwa na mtu yeyote atakayeokoka katika nyumba ya Esau. Lakini mstari wa mwisho wa Obadia mdogo hapa unasema, kutakuwa na watu waliookoka katika nchi ya Israeli. Nao watapanda Mlima Sayuni.

Angalia tena, neno la mwisho la kupaa juu. Neno la mwisho katika Biblia ni kupaa juu. Na lazima uendelee kusikia neno kupaa juu.

Ukiangalia saraka ya simu huko Boston, kuna kituo cha kwenda juu. Kitenzi hiki cha Kiebrania, Allah, kwenda juu. Unaenda juu Sayuni na ni neno la msimbo.

Kwenda Yerusalemu, futi 2600-2700 juu ya usawa wa bahari. Unapanda kila wakati. Unapohama kutoka Israeli na kurudi diaspora, wewe ni mmoja wa Wayordim .

Hao ni wale wanaoshuka, wale wanaoshuka. Unafanya hivyo kimwili, lakini pia hadhi yako, kwa namna fulani, inashuka kwa sababu kuna sehemu moja duniani ambayo ni bora kuliko nchi nyingine yoyote, ambapo matunda ni matamu zaidi, ambapo hewa ni safi zaidi, kama marabi wanavyoelezea furaha ya Yerusalemu.

Kila ninapofundisha semina yangu ya Heschel, ambayo nitafanya tena msimu ujao wa vuli, huwa na wanafunzi wanaosoma Israeli, kitabu cha Heschel, Echo of Eternity. Ambapo anaingia katika baadhi ya fasihi ya marabi na jinsi marabi walivyotafakari kuhusu nchi hiyo, hata mamia ya miaka uhamishoni. Waliiona nchi hiyo kama nyumbani na mahali ambapo walitaka kurudi.

Na kwa hivyo, wazo hili, watapanda Mlima Sayuni. Na mataifa haya mengine yote ambayo Israeli walikuwa wamesumbuana nayo katika historia yake yote, mipaka ya ufalme wa Mungu, ufalme wake ni ufalme wa ulimwengu wote. Atatawala na kutawala kutoka bahari hadi bahari.

Na wazo hili pana la utawala wa Mungu juu ya dunia nzima. Na hivyo neno la mwisho ni, Hawa waliorudi uhamishoni watatawala. Bwana atakuwa mfalme juu ya yote.

Kama Ufunuo unavyoendelea na mada hii unayoiona katika manabii. Mfano mmoja ni Ufunuo 11:15. Kulikuwa na sauti kubwa mbinguni zikisema, Ufalme wa dunia umekuwa ufalme wa Bwana wetu na wa Kristo wake, naye atatawala milele na milele. Inasikika kama hiyo ilimshawishi mtu aliyeandika wimbo unaoitwa Masihi.

Bw. Handel. Kwa hivyo, lenzi ya kamera itatoweka kabisa, na ufalme utakuwa Bwana. Na maadui hawa wanaoizunguka Israeli, Israeli wanakuja kuwamiliki.

Kwa hivyo, mistari ya 19 na 20 inazungumzia jinsi mipaka ya ufalme wa Mungu ingerejeshwa kaskazini na kusini. Na kutakuwa na ukamilifu wa marejesho ya Israeli yaliyoonyeshwa katika pande hizi nne. Jumbe hizo ni mada au motifu ambazo hazina wakati ambazo zinatoka katika kitabu hiki kidogo.

Nimegusia mengi kati yao. Moja ni kiburi. Nani atanishusha? Tena, kiburi cha ujasiri cha Edomu kiko katika mistari ya 2-4.

Anamwamini Petra. Maandiko yanasema, hapana, mwamini Zur. Mwamini mwamba.

Katika sinagogi, wimbo wa asili, Mwamba wa Zama, huimbwa. Ninapowapeleka wanafunzi kwenye sinagogi, na kuona katika liturujia watu wanaimba Mwamba wa Zama, nasema, huo ndio Mwamba wa Zama wa Zama. Katika Biblia ya Kiebrania, Yahweh ni mwamba kwa watu wake.

Yeye ni ngome. Na kwa hivyo Petra si hivyo. Walikuwa na ujasiri sana katika mustakabali wao.

Kujikweza kupita kiasi. Na kiburi huwainua watu. Mojawapo ya njia unazotumia kuonyesha kujikweza binafsi katika Biblia ni kupitia kitenzi cha Kiebrania Nasa, ambacho kinamaanisha kujiinua.

Ni kile ambacho katika lugha ya Kigiriki ni Farao. Kuinua, kubeba, au kubeba. Na inatumika katika Biblia ya Kiebrania katika shina la saba kujiinua, kujiinua, kujivuna kwa kiburi.

Hiyo ilikuwa kesi ya Edomu. Kujitukuza. Na mada hiyo tena na tena katika Maandiko, hasa kuhusu Farao na sasa kuhusu Edomu, inalaumika mbele za Mwenyezi.

Mada nyingine ni ukosefu wa undugu. Sisi ni familia ni mojawapo ya jumbe za Biblia. Na kama kweli unataka kuwaelewa Wayahudi, lazima uelewe dhana ya familia.

Kwanza kabisa, Wayahudi ni familia. Ikiwa kuna Myahudi mmoja anayekufa leo katika Israeli, Wayahudi kote ulimwenguni watahisi maumivu ya hilo kwa sababu kuna mshikamano wa ushirika. Kuna hisia ambayo tunahisi maumivu hayo pamoja katika maana ya 1 Wakorintho 12, ambapo Paulo alijenga ndani yake 1 Wakorintho 12 juu ya dhana hiyo tunayoipata katika Biblia ya Kiebrania.

Mwanachama mmoja wa jamii anapoteseka, sote tunateseka. Mtu anapofurahi, sote tunashiriki furaha hiyo pamoja, kwa pamoja. Kushindwa hapa kuwasaidia Yuda walipotekwa nyara, kama Obadia anavyoonyesha Edomu wakiwa wamesimama.

Kitabu kidogo hapa kinakemea roho hiyo ya kutojihusisha na tatizo la wengine. Mada nyingine ni ile ya kupata kitabu hiki inakemea roho ya watu wanaopata furaha ya

kikatili katika misiba ya wengine. Kufurahia misiba yao, kama mstari wa 12 unavyosema.

Hukupaswa kushangilia siku ya ndugu yako katika siku ya msiba wake. Unajua walichosema marabi? Tutasherehekea tukio hili wiki moja kuanzia Jumatano usiku tutakapofanya Pasaka yetu ya kidini pamoja. Tuishi kulingana na matarajio.

Tuko huru. Na kuna kuimba na kucheza. Na kuna upande unaofaa kwa hilo.

Lakini kuna msiba wa kuvutia. Mungu alipowaokoa Israeli kutoka kwenye maji ya Yam Suph , Bahari ya Shamu, walitoka nje kwenye nchi kavu. Kuna picha ya malaika wa mbinguni wakiimba hapo na kushangilia.

Sijui kama hiyo ilikuwa Korasi ya awali ya Haleluya. Nadhani kama ulikuwa umekwama kwa miaka 400, unaweza kutaka kuimba pia. Lakini Mungu huwa hasemi, poa.

Ua muziki. Hufurahii kupita kiasi adui yako anapokufa. Hata adui yako ameumbwa kwa mfano wa Mungu.

Kwa hivyo hata katika sherehe hii ya ushindi ya kuangamia kwa Faraao, usiishi maisha yako kupita kiasi. Jizuie katika sherehe yako. Ni wazo la kuvutia kwamba usichukuliwe sana na uharibifu wa adui yako.

Hata manabii wa Israeli wanasema kwamba maadui wa Israeli waliumbwa na Mungu wa Israeli, lakini hawamjui Mungu wa Israeli kama watu wake wa agano wanavyomjua. Kwa hivyo, kuna mada hiyo ya kupata furaha ya kikatili katika misiba ya mwingine. Mada nyingine ni ile ya kutoweza kudhurika kwa mataifa.

Ni udanganyifu kweli. Nakumbuka nilipokuwa kijana, mkuu wa Urusi alienda kwenye televisheni na kuwaambia Wamarekani, tutawazika. Nakumbuka jinsi nilivyopata jambo hilo nikiwa kijana.

Jamaa huyu alidai angetuzika kama taifa. Hilo linanisumbua sana. Nilijiambia, sitawahi kuwa mtu mzima.

Mkuu huyu wa Urusi ataiangamiza Amerika. Sasa tuna rais wa Marekani anayekuja na kuwaita himaya ovu. Ni nani anayeweza kuwaangusha watu hawa? Lakini wazo hili la kutodhurika kwa mataifa ni udanganyifu.

Kama Edomu alivyofanya, ndivyo angefanyiwa. Kuku hurudi nyumbani kujificha. Kama mstari wa 15 unavyosema.

Kama ulivyowatendea wengine, ndivyo utakavyotendewa. Matendo yako yatabadilika sana. Na kama hujui boomerang ni nini, hiyo ni aina ya tafsiri ya kisasa ya Biblia ya Maisha ya mstari wa 16.

Ninatumia Biblia hiyo ya Uhai katika nukuu. Matendo yako yatabadilika. Yatakuja moja kwa moja kichwani mwako.

Au mojawapo ya mistari mizuri kutoka Fiddler on the Roof. Temea mate hewani, na yanarudi usoni mwako. Ningependa kuendelea sasa na mambo ya utangulizi kuhusu Habakuki.

Kwanza kabisa, usisahau kuandika jina la mtu huyu kwa herufi tatu K. Ndiyo. Ndiyo.

Tit kwa tat. Hakika, hilo ni swali zuri. Mungu hufanya kazi katika kesi hii hasa katika historia ya wokovu.

Ana familia ya agano na watu wa agano ambao anafanya nao kazi. Na hivyo, historia inatafsiriwa waziwazi kwa kuzingatia kwamba watu wa agano la Mungu hawapati kibali cha kila kitu kila wakati. Kwa kweli, hiyo ilikuwa sehemu ya tatizo lao.

Walidhani walistahili kupitishwa kwa sababu walikuwa watu wa Mungu. Na Mungu hangewapeleka uhamishoni. Manabii hakika walikuwa wakosoaji kwa njia hiyo.

Jinsi Biblia inavyoelekea kueleza swali lako ni kutokana na neno nenda: Waedomu hawakuwa katika upendo wa agano la Mungu kwa sababu walikataa vitu. Na kuhusu kuuza haki yako ya mzaliwa wa kwanza kama mzaliwa wa kwanza kwa supu ya dengi, hiyo ndiyo picha tuliyo nayo ya mwanzo wa Esau. Kwa hivyo, kwa namna fulani, mdogo humshinda mkubwa kwa sababu ya jinsi alivyojiwekea mambo mwenyewe kwa uamuzi wake mwenyewe.

Na kama vile jinsi drama inavyoendelea baada ya hapo, Esau anamwakilisha mtu aliyekataliwa. Na Yakobo, licha ya pambano lake la mieleka na licha ya matatizo yake mengine yote, Mungu alionekana kuwa ndiye aliyekuwa akifanya kazi naye. Nadhani kuna ugumu pia katika haya yote.

Na wakati mwingine tunataka maisha yote yasawazike. Unajua, Amerika imeundwa na mema na mabaya. Israeli ya kisasa imeundwa na maamuzi mazuri na mabaya, kisiasa na kijeshi.

Watu wa Palestina si wabaya wote. Wanafanya maamuzi mazuri. Na wamekuwa na viongozi, viongozi wengi, ambao hawajawa wazuri kwao.

Bado wanatafuta uongozi mzuri ambao wanaweza kuchukua hatua na kutafuta suluhisho kwa ajili ya Mashariki ya Kati yenye amani. Kwa hivyo, ni aina tata sana ya

milinganyo. Lakini Biblia hakika ina upendeleo na ubaguzi katika suala la kutekeleza mpango wa Mungu.

Na Biblia inapotumia hata maneno katika Manabii kwa ajili ya Israeli kama mboni ya jicho lake, au kama Isaya anavyosema, mboni ya jicho langu iko katika Zekaria. Isaya anasema kuhusu Israeli, Umechorwa kwenye kiganja changu. Lugha yenye nguvu sana.

Hii inaonekana kuashiria kwamba kwa mtazamo wa Mungu, Yeye ana kipenzi chake, na katika upendo wake wa ajabu wa uchaguzi, chaguo lake la kuwatumia watu hawa wenye dosari nyingi kutimiza makusudi yake ni mojawapo ya mafumbo makubwa. Kibinadamu, kwa mtazamo wetu, tunataka kuongeza viwango vya haki na kusema, sawa, naweza kuona jinsi Mungu anavyoweza kufanya kazi kupitia mtu huyo kwa sababu, angalia wasifu wao. Wanaonekana wazuri sana.

Israeli haikuwa na sifa yoyote. Lakini Mungu aliwatumia. Na nadhani sehemu ya hili ni kuwachanganya mataifa.

Na kile ambacho Mungu anaweza kufanya na vitu visivyo na maana na visivyoeleweka. Unajua, kama ningeangalia hili kama mwanahistoria, ningesema Mungu angepaswa kuwachagua Wamesopotamia. Walibuni mizizi ya mraba.

Wasumeri. Tazama utamaduni huu ulioendelea tunaoujua huko Uru. Tuna nyuzi joto 360 kwenye duara.

Dakika 60 hadi saa moja. Hiyo ni kwa sababu ya Wababeli. Wana mfumo huu wa heksadesimali.

Walikuwa wameendelea. Au angalia Wamisri. Walikuwa waanzilishi katika anatomia na fiziolojia.

Ningesema, angalia piramidi hizo kubwa walizojenga hata kabla ya Ibrahimu kuzaliwa. Jamani, kama kuna taifa lolote ambalo lazima lilikuwa la kuvutia katika ulimwengu wa kale, haikuwa kundi hili la wachungaji wa mifugo ambao walikuwa watumwa kwa miaka 400. Na bado, baada ya utumwa kuisha, siku 50 baadaye, Mungu anatoa ufunuo ambao ungebadilisha historia nzima.

Mungu anapomchukua mchungaji aliyekuwa akimsindikiza kondoo kwa ajili ya baba mkwe wake kwa miaka 40 na kumpa huyu ufunuo kwa taifa zima. Namaanisha, hakuwa na damu ya bluu. Hilo linachanganya ulimwengu kwa kiwango kimoja.

Kuona nyuma daima ni bora kuliko kuona mbele. Hiyo ni hakika. Lakini makusudi ya Biblia kwa Israeli na kile kilicho kweli, nadhani, kuhusu uzoefu wa Kikristo.

Yule ambaye Mungu amemwita pia atafanya hivyo, kama Paulo anavyosema. Sidhani kama hilo ni gumu sana katika maisha ya Kikristo. Wito wa Mungu ni sawa na karama ambazo Mungu anakupa ili kufanya kile unachopaswa kufanya.

Ni rahisi hivyo. Sio fumbo kubwa. Lakini ikiwa umeitwa kweli, Mungu ndiye mwezeshaji, si wewe.

Na nadhani katika kisa cha Israeli, Israeli haikuchaguliwa kwa sababu ilikuwa maalum. Ilikuwa maalum kwa sababu Mungu alimchagua katika upendo na mpango wake wa ajabu. Na mataifa mengine yalilazimika kujifunza kuheshimu hilo.

Ninasikitika kukuambia kwamba kanisa la Kikristo lilikuja karibu miaka 2,000 kuelewa ukweli huu. Na karibu kila dhehebu kuu katika miaka 25 iliyopita limepitia msamaha wa kibinafsi, tangazo la hatia, toba, marekebisho ya mitazamo kuhusu Wayahudi. Kwa hivyo hata wakati watu wa Mungu, kanisa, hawatambui kinachoendelea hapa, tunatambua jinsi hii ilivyo ngumu.

Huenda tusiielewe kila wakati, lakini ipo. Sasa, kitabu hiki kidogo cha Habakuki ni nadharia. Jina la Habakuki linaweza kutoka kwenye mzizi unaomaanisha kukumbatiana au kukumbatia.

Hieronymus, aliyeandika Biblia bora zaidi kwa miaka elfu moja wakati wa Enzi za Kati, Mtakatifu Jerome kama tunavyomjua. Baadhi yenu mmekuwa chini kwenye pango ambapo labda alifanya utayarishaji wa Vulgate huko Bethlehemu ambapo alikuja kujifunza Kiebrania kutoka kwa marabi. Jerome alisema Habakuki aliitwa mkumbatiaji, mfungaji.

Na kutokana na hilo tunafikia wazo hili kwamba anapigana na Mungu. Na katika kitabu hiki kidogo kuna pambano hili lenye tatizo kubwa. Tatizo la Habakuki ni haki ya Mungu katika ulimwengu uliochanganyikana.

Theodicy. Sasa, kuna maingizo saba au nane tu katika kamusi ya Kiingereza isiyofupishwa ambayo yanaanza theo. Ni yapi baadhi yake? Theolojia ndiyo iliyo wazi zaidi.

Utafiti wa Mungu. Theofania, udhihirisho, mwonekano, mwonekano wa muda unaoonekana wa Mungu katika aina fulani ya umbo linaloshikika. Theofania fulani.

Theos gani nyingine? Hadi ufalme, ilikuwa nini? Theocracy, utawala wa Mungu. Theocracy. Katika miaka ya 1960, shule mpya ya theolojia ilizaliwa.

Hatuzungumzii sana kuhusu hilo leo, lakini liliitwa theothanatolojia. Theolojia. Mungu ni theolojia iliyokufa.

Wakati huo tulikuwa na wanatheolojia wanaoitwa Mungu amekufa. Nakumbuka kusoma barua katika gazeti la Time kuhusu mwanafalsafa Nietzsche. Mungu amekufa, amesainiwa na Nietzsche.

Nietzsche amekufa, amesaini Mungu. Kuna wengi ambao wamekuwa na matatizo na Mungu, lakini mtu mwingine anapata neno la mwisho kuhusu hilo. Tuna wachache kati ya hawa.

Theodicy anapambana na swali hili la haki ya Mungu. Na ni mazungumzo. Anauliza maswali, anarudi na jibu.

Swali, na kisha Mungu anarudi na jibu. Sio kila wakati jibu ambalo Habakuki alitaka, lakini kuna jambo zuri ambalo ningeseema kwa kumaliza hapa. Tunajifunza kutoka kwa marafiki zetu Wayahudi kwamba Mungu anaheshimu maswali ya kweli.

Na wazo hili la kumhoji Mungu si eneo lililokatazwa. Kwa kweli, ni mbinu ile ile ya usomi wa kibiblia ambayo jamii ya Kiyahudi iliipa ulimwengu. Wakati usomi wa kibiblia ulipoangukia mikononi mwa Wagiriki, mfumo huo, kwa masikitiko, ukawa suluhisho la usomi wa kibiblia, ambapo kila kitu kimewekwa kwa utaratibu katika mbinu ya kimkakati ya ukweli.

Mbinu ya Kiebrania ya ukweli ni kwa kujihusisha na maandishi kwa njia ya mazungumzo. Ni kile ambacho marabi hukiiita midrash au ufafanuzi, ambapo Rabi Hillel anasema hivi, na Rabi Shammai anasema vile, au Rabi fulani anasema hivi, na Rabi fulani anasema vile. Na hivyo huku na huko, kwa kuulizana maswali, mnadamu mtiririko wa majadiliano wa kweli, na kutoa maana nyingi.

Kusoma Biblia ni kama kung'oa kitunguu kuliko kupata jibu la neno moja. Kuna sauti nyingi zinazotusaidia kuelewa uzuri, kina, na uwezekano wa kufikiri katika maandishi ya Biblia. Kwa hivyo, maana ya pashat iliyo wazi na rahisi au iliyo wazi inaweza kuwa mahali pa kuanzia, lakini, kwa marabi, haikuwa ikimaliza maana ya maandishi kila wakati.

Kwa kweli, walikuwa wakisema Mungu anaweza kuwa anafichua mambo mengine. Na kwa hivyo, ni lazima tuendeleo na mazungumzo haya kutoka kizazi hadi kizazi, tukichunguza upya, bila kukubali Maandiko kama kitu cha kale au kama urithi, bali kuyamiliki tena kwa kila kizazi kipya, huku kila kizazi kipya kikiuliza maswali mapya. Sawa, ndivyo itakavyokuwa kwa leo.

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Huu ni kipindi cha 20, Obadia, Sehemu ya 2, na kisha Habakuki.